

Yttrande över remiss angående förvaltning av predatorerna säl och skarv

Sammanfattning

- Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) instämmer i att förvaltningen av säl och skarv bör vara ekosystembaserad och utgå från Naturvårdsverkets Viltstrategi. Vid förvaltningen ska hänsyn tas både till populations- och individeffekter.
- Vissa av SLU:s experter bedömer att förslagen kommer vara av stort värde för hotade fiskarter. Andra experter bedömer att det saknas vetenskapligt stöd för att reduktion av säl- och skarvpopulationer kommer att påskynda återhämtningen av känsliga fiskbestånd i allmänhet.
- SLU stöder ett tydliggörande av myndighetsansvaret, och förordar att viltansvarig myndighet får ansvar för sälförvaltningen.
- SLU stöder förslaget att regeringen förtydligar hur myndigheter ska förhålla sig till rekommendationerna från HELCOM.
- SLU stöder förslaget att beslut om skyddsjakt delegeras till länsstyrelserna.
- SLU stöder förslaget om att tydliggöra var jakt får bedrivas.
- SLU stöder förslaget att ett system för att rapportera vilt som fällts vid licens- och skyddsjakt och anser att så bör ske skyndsamt, samt administreras av en nationell myndighet.

Generella synpunkter

Det gemensamma remissvaret från SLU grundas i en samsyn om behovet av en ekosystembaserad förvaltning där säl och skarv betraktas som integrerade delar av marina ekosystem, samt om vikten av en mer samordnad och ändamålsenlig förvaltning. SLU bedömer att Naturvårdsverkets Viltstrategi ska vara vägledande, och utökad fokus bör ges till nyttjandet av ekosystemtjänster från jakt på säl parallellt med att minska skador. Här utgör bärgandet av fällda sälar en viktig del.

Samtidigt bör hänsyn tas både till effekter på populationer och på individer ur ett djurvälståndsperspektiv.

1.3.1 Avgränsningar och utgångspunkter, s. 8

SLU noterar inriktningen på uppdraget till Naturvårdsverket, men bedömer att det är svårt att få en fullständig bild av hur förslagen kommer att bidra till en adaptiv förvaltning utan en beskrivning och konsekvensanalys av förebyggande åtgärder, och att det är en brist att inte förebyggande åtgärder inkluderats i uppdraget. Vidare framgår det inte i Naturvårdsverkets skrivelse hur de föreslagna åtgärderna och metoderna för att begränsa säl- och skarvpopulationerna förhåller sig till havsmiljödirektivet som är ramverket för Sveriges och EU:s havsmiljöarbete. Detta behöver förtydligas.

3.1. Begränsa sälpopulationerna, s. 12; 3.1.4 Förtydligande HELCOM s. 17–18

SLU instämmer i förslaget att regeringen klargör hur myndigheterna ska förhålla sig till HELCOM:s rekommendationer. Det gäller särskilt avseende principen att sälpopulationerna ska tillåtas växa mot nivåer som motsvarar den ekologiska bärkraften. Målsättningen innebär att sälpopulationerna åtminstone delvis kommer begränsas av svält när de närmar sig nivån för maximal bärkraft. Samtidigt menar HELCOM att hälsostatusen ska säkerställas. Experter vid SLU bedömer att dessa mål är svåra eller omöjliga att förena. SLU bedömer att ett förtydligande behöver utformas av sakkunniga inom respektive område, nationellt och internationellt.

3.1.2 Delegering av skyddsjaksbeslut, s. 14–15

SLU bedömer att regional ekosystembaserad förvaltning är ett viktigt instrument för att sätta in de åtgärder som har störst chans att leda till återhämtning av känsliga fiskbestånd och troligtvis krävs det fler än en åtgärd för att lyckas (se Åtgärdsprogrammet för havsmiljön 2022-2027 enligt havsmiljöförordningen). SLU instämmer i behovet av vägledning och att resurser för en regional förvaltning tillförs.

3.1.3 Tillgång till jaktmarker, s. 15–16 & 5.4 Skyddade områden. s. 49-

SLU bedömer att det är viktigt att länsstyrelserna tydliggör var jakt på säl och skarv får bedrivas, både för att skapa förutsägbarhet och rättssäkerhet. SLU avstyrker att jaktmöjligheter på säl öppnas för alla jägare i EU. Säljakt är, som Naturvårdsverket konstaterar, en specialiserad form av jakt som ställer särskilda krav på kompetens och innebär ett antal djurskyddsmässiga och jaktetiska utmaningar som bör beaktas. SLU anser att krav bör ställas på lokal anknytning för jakt i Sveriges ekonomiska zon, på samma sätt som gäller för jakt på Statens mark ovan odlingsgränsen. Samtidigt bör krav på svensk utbildning för jakt på säl från båt behållas.

Viss expertis vid SLU bedömer att proportionalitets- och försiktighetsprinciperna bör råda i de fall man överväger utökad jakt i skyddade områden.

3.2.1 Vägledning till länsstyrelserna om skyddsjaktsbeslut eller utökade möjligheter till skyddsjakt på enskilda initiativ, s. 20

SLU instämmer med bedömningen att det finns ett behov av ett fungerande rapporteringssystem vid skyddsjakt på enskilda initiativ. SLU bedömer att ett sådant bör införas snarast, och att det bör administreras av en nationell myndighet. Vissa experter vid SLU menar att det även bör övervägas om data på skadeskjutningar ska rapporteras och sammanställas som underlag till beslut om jaktmetoder och vidare forskning.

5.2.3 Sälarternas effekt på fiskbestånd, s. 39–40

Experter vid SLU har olika bedömningar av hur befintligt kunskapsläge bör tolkas och i vilken omfattning populationsreducerande åtgärder riktade mot olika arter och populationer av säl och skarv kommer att bidra till att stärka fiskbestånd.

Vissa experter vid SLU anser att förslagen är väl avvägda och en väg mot att skapa bättre metoder som på ett resurseffektivt sätt är verkningsfulla för att snabbt och effektivt begränsa säl- och skarvpopulationerna och att detta kommer att vara av stort värde för skydd av hotade fiskarter. Andra experter framhåller att kunskapen är otillräcklig gällande vilka påverkansfaktorer som är av störst betydelse för olika fiskpopulationer och att det saknas vetenskapligt stöd för att förvaltningsåtgärder i form av reduktion av populationerna av säl och skarv är motiverade och effektiva för att skydda fisk och ”påskynda återhämtningen av känsliga fiskbestånd” i allmänhet.

SLU har ett pågående regeringsuppdrag att undersöka i vilken omfattning reduktion av säl och skarv i olika områden bidrar till förändringar i status för olika fiskpopulationer.

Specifika synpunkter

3.1.1–3.1.2 Framtagande av ett system för regionaliserad förvaltning av de tre sälarterna, s. 13–15

SLU bedömer att det finns ett behov av att samordna förvaltningen av säl och skarv bättre än idag. SLU instämmer i förslaget att regeringen slår fast att viltansvarig myndighet har huvudansvaret, i enlighet med tidigare inlämnade remissvar.

SLU bedömer att Länsstyrelsen har den kompetens som behövs för att fatta beslut om skyddsjakt på säl. Det kommer troligtvis att leda till en effektivare beslutsprocess, snabbare hantering samt underlätta för jakten. SLU bedömer vidare att det är viktigt att länens beslutade kvoter sammanlagt uppgår till en kvot fastställd av den nationellt ansvariga myndigheten, Naturvårdsverket. Därmed säkerställs ett övergripande förvaltnings-perspektiv, bland annat i relation till Sveriges åtaganden genom HELCOM.

3.2.1 Vägledning till länsstyrelserna om skyddsjaktsbeslut eller utökade möjligheter till skyddsjakt på eget initiativ, s. 20–22.

SLU instämmer med förslaget att Naturvårdsverket får i uppdrag att utveckla en vägledning för skyddsjakt på storskarv till stöd för länsstyrelserna, samt att rapporteringskrav införs (Alternativ 1). Vissa experter vid SLU bedömer att det finns möjlighet till en effektivare jakt via ankomstjakt genom utökade möjligheter till skyddsjakt på enskilda initiativ i enlighet med förslagen (Alternativ 2). Andra experter vid SLU betonar att bristerna när det gäller rapporteringskrav först måste åtgärdas, och att det finns en risk att jakt bedrivs när häckningen pågått så länge att den är olämplig ur ett etiskt perspektiv.

3.2.2. Vägledning kring oljering av skarvvägg, s. 23

SLU stöder förslaget om att ge Naturvårdsverket i uppdrag att ta fram vägledning för oljering av skarvvägg i samråd med de länsstyrelser som fattat sådana beslut. Vägledning och utförande måste säkerställa djuretiska krav och effekterna av oljeringen på såväl den lokala skarvpopulationen som på andra fågelarter och fiskpopulationer bör följas upp. Det saknas vetenskapligt underlag avseende djurskyddsmässiga och jaktetiska aspekter på oljering av skarvvägg, försiktighet bör därmed beaktas, inte minst om sådan verksamhet ska utökas.

3.2.3. Upphandla extern leverantör för riktad skyddsjakt och oljering av skarvvägg, s. 23–25.

SLU stöder förslaget att ge Naturvårdsverket i uppdrag att upphandla nationell leverantör för riktad skyddsjakt och oljering av skarvvägg under villkor att det också innefattar en oberoende uppföljning av påverkan på skarvpopulationen (antal och förflyttningar), detta för att kunna utvärdera om oljeringen har önskad effekt att få bort skarvarna från skyddsvärda områden för fisk. Vissa experter vid SLU anser att uppföljningen även kan inkludera fiskpopulationers utveckling.

SLU bedömer att vägledning för oljering och skyddsjakt även bör omfatta tillfällen då andra metoder används för att förstöra ägg och bon. Sådan kompetens behöver även finnas hos externa aktörer som kan komma att upphandlas.

Beslut om detta yttrande har fattats av rektor Maria Knutson Wedel efter föredragning av samverkanskoordinator Mariette Manktelow. Innehållet har utarbetats av universitetslektor Fredrik Widemo vid Institutionen för vilt, fisk och miljö. Övriga experter har varit miljöanalytiker Johanna Bergman, miljöanalytiker Malin Karlsson, forskare Sara Königson, forskare Karl Lundström, forskare Sven-Gunnar Lunneryd och miljöanalytiks specialist Maria Ovegård vid Institutionen för akvatiska resurser samt universitetsadjunkt Johan Lindsjö vid Institutionen för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd.

Maria Knutson Wedel

Mariette Manktelow